

A politikai kultúra

A politikai kultúra fogalma

A politikai kultúra kutatás két klasszikusa (*Gabriel Almond* és *Sidney Verba*) így határozta meg a fogalmat:

„A stabilan és hatékonyan működő demokratikus kormányzati rendszer fejlődése valamitől jobban függ, mint a kormányzati rendszer struktúrájától és a politikai folyamattól. Ez pedig az emberek politikai folyamatokkal kapcsolatos beállítódása, attitűdje. Az emberek politikai kultúrája határozza meg tehát leginkább a demokrácia fejlődését” (Lásd a Weimari Demokrácia sorsát!)

Ellentmondás:

A politikai kultúra egyfelől **alapvető jelentőségű** a politikában (a politikai intézményes keretek – polity – részének tekintik), másrészt viszont **szinte láthatatlan** a politikai folyamatban. Ezért sokan hajlamosak jelentőségét érték alatt kezelni, ami viszont súlyos félreértelmezésekhez vezethet.

A politikai kultúra ezért nem annyira egy normatív modell, amihez alkalmazkodni kell, hanem inkább **a valóban hatékony tájékozódások, értékek, beállítódások és szokások összessége**, amely a mindenkori közösség valódi cselekvésének értelmet és irányt szab.

A politikai kultúra szintjei

Példák:

A politikai kultúra vizsgálata

A már említett weimari tapasztalatok („demokraták nélküli demokrácia”) tették például szükségessé a kérdéskör kutatását. A szintén említett amerikai szerzőpáros tanulmánya e tekintetben máig megkerülhetetlen alapműnek bizonyult („The Civic Culture” – Almond/Verba 1963)

A politikai kultúra esetében olyan **kollektív** sajátosságokról van szó, amelyek egy egész társadalomra, vagy a társadalom csoportjaira (elitek, miliók, társadalmi osztályok, etnikai csoportok, korosztályok, szakmai végzettség, stb. szerint) jelmezők. Mivel a kollektív tulajdonságok a mindenkori csoport magatartását átfogóan jellemzik a politikai kultúra a politika minden dimenziójában működik.

A **közügyek intézményeit a politikai kultúra tölti meg élettal, dönt a problémák jelentőségéről**, fontossági sorrendjéről, és (a problémák megoldása során) magának a politikai folyamatnak is sajátos jelleget kölcsönöz.

Ugyanis a politikai kultúra meghatározza annak menetét és módját, hogy közben **milyen módon** vegyék igénybe az intézményeket

Almond és Verba a politikai élet komplexitásából négy elemet emeltek ki, amelyek kialakítják a polgárok politikával kapcsolatos irányultságait:

1. A politikai rendszer mint egész
2. Bemeneti (input) oldal
3. Kimeneti (output) oldal
4. Maguk a személyek

Ezek után 1959/1960-ban öt ország politikai kultúrájának jellemzőit és különbségeit vizsgálták (kérdőívek és interjúk segítségével). Az eredmények kiértékelését követően a politikai kultúra 3 alaptípusát és 3 (vegyes) altípusát állapították meg. (Rögzítve természetesen, hogy az ideáltípusok a gyakorlatban aligha fordulnak elő, természetesnek a vegyes típusok tekinthetők)

1. Parochiális (helyi-lokális) politikai kultúra (Mexikó, Dél-Olaszország)
2. Alattvalói politikai kultúra (Németország, Olaszország)
3. Résztvevői politikai kultúra (USA, Nagy-Britannia)
(Ideális az angolszász vegyes kultúra: Civic Culture)

A politikai kultúra típusai (Almond-Verba osztályozása)

Típus	Rendsz. Mint egész	Input tényezők	Output tényezők	Az egyén mint résztvevő
Paro- chiális	0	0	0	0
Alatt- valói	1	0	1	0
Részt- vevői	1	1	1	1

A politikai kultúra dimenziói

A politikai kultúra mindig **többdimenziós**. Először is átfogja a **szubjektív irányultságokat**, amelyek egy politikai közügyben uralkodnak az egészben, illetve a részkollektívákban, de a politikai cselekvés látható **manifesztációit** is megmutatja az ügyben: ilyenek az ünnepnapok, zászlók és ornamentika, szerepek és rituálék, az építmények és ceremóniák.

A politikai kultúra átfogja nem csak a **tudást**, amely a cselekvőknek a rendelkezésére áll a politikában, hanem az ezzel kapcsolatos **érzelmi beállítódásokat**, és **értékmeggyőződéseket** a politikai világ elemeiről.

A politikai kultúra elemei

3 Dimenzió:

1. Kognitív (tudás)
2. Affektív (érzelem)
3. Evaluatív (értékelő)

3 Típus:

1. Parochiális (helyi-lokális) politikai kultúra
2. Alattvalói politikai kultúra
3. Résztvevői politikai kultúra

3 Szint:

1. Polity-kultúra
2. Policy-kultúra
3. Politics-kultúra

A politikai kultúra változásai

Az ezredforduló utáni demokratikus társadalmakat a politikai kultúra magas szintű **belső differenciálódása** jellemzi. Bekövetkezett a társadalom eltérő **szociál-esztétikai miliőkre** történő belső tagozódása. (sarkosabban fogalmazva: szétesése; 6-10 csoportosulás)

A **politikai kultúra** mai megjelenési formája abban nyilvánul meg mindenek előtt, hogy a miliőkhöz tartozó személyek egymástól igen eltérő értékek mentén élik mindennapjaikat a munka világában éppúgy, mint nyilvános megnyilvánulásaikban.

A miliőhöz való tartozást nem eszmények alapján, és **elsősorban nem is a réteg-hovatartozás társadalmi, demográfiai jegyei** (beosztás, jövedelem, életkor) alapján mérik.

Ezeket a jegyeket a politikatudományi kutatás **az 1980-as évekig** tekintette a politikai beállítódás és a politikai magatartás különbségei fő kritériumainak.

A modern szolgáltató társadalmakban azonban ezek már elveszítették kifejező erejüket. **A különböző társadalmi nagycsoportok politikai kultúrája azóta sokkal pontosabban leírható a milió-modell alapján.** Mert ez a valódi beállítódás, azon értékek, cselekvési irányultságok és preferenciák alapos tapasztalat-tudományi megismerésére épül, melyeket a miliókhöz tartozók mindennapi életükben valóban követnek.

A miliók tehát azonos életfelfogású szociális nagycsoportok, melyek tagjai hasonló az életfelfogásúak és az életmódúak, és ezt természetesen a politika világában is érvényesíteni törekszenek.

Az azonosságok és különbségek, amelyekről a miliőkben, illetve azok között szó van, többek között a munkához való viszonyra, a teljesítményre, a családra és a partnerségre, a szabadidő- és a kommunikációs magatartásra, az életcélokra és –stílusra, az esztétikai alapértékekre, a stílusvilágra, és mindenek előtt a politikai érdekekre és álláspontra, a rendszerrel való elégedettségére, miként a társadalmi problémák észlelésére és feldolgozására, a környezetre, a biztonságra, a gazdaság- és szociálpolitikára vonatkoznak.

Látható hogy a különböző miliők reprezentatív kérdőívei a politikai kultúra sajátosságairól meglehetősen valóság közeli adatokat szolgáltatnak, amelyekből következtetni lehet **a valódi politikai magatartás** irányultságaira.

Arra is következtetni lehet, hogy **a politika mely tartalmait, a politikusok milyen kommunikációs kínálatát fogadják el és támogatják**, illetve melyeket nem.

Főbb politikai nagycsoportok, miliók:

- 1. Konzervatív jellegű milió** (hagyományos munkáskörnyezet, kispolgári milió, konzervatív technokrata milió): az alapértékek megőrzésében, a tulajdon biztonságában érdekelt, és ennek megfelelően fontos számára a gazdasági növekedés és az akadálytalan gazdasági-technikai fejlődés. Ezért a hagyományos politika-modell felé orientálódnak, és respektálják a politikai elit vezető szerepét is (a hagyományos nagypártok szavazói általában)
- 2. Fogyasztó- és életélvező milió** (hagyománynélküli munkásmilió, társadalmi felemelkedés-orientált milió, modern polgári milió, modern munkásmilió, hedonista milió): az élet minden fontos területén a fenti célok elérésére törekszenek. (politikai döntéseiket a napi ajánlatok és hangulatok szerint hozzák, erős esetükben a médiabefolyásoltság)

3. Posztmodern miliő (liberális, intellektuális miliő, modern munkavállalói miliő): az értelmes élet megvalósításának értékeire törekszenek, a személyes tapasztalatot preferálják, valamint a közös sikeres szakmai karrierépítést. A pártokat időszakosan (az adott helyzet szerint) támogatják, vagy nem.

A miliők **dinamikus konstellációk**, az új generációk belépésükkel a modern miliő szegmenseket erősítik.

A politikai pártok amennyiben aktív, sikeres politikai részvételre számítanak, **muszáj alkalmazkodniuk** a rendkívül differenciált miliők (itt említett) politikai és kulturális eltéréseihez. (Ezért a kisebb pártoknak jobbak a lehetőségeik)